

Trondheim, 28.februar 2017

Prosjekt: Vi søker detektiver!

Program: Museumsprogram for samlingsforvaltning

Referanse: 15/4549-3

Kort oppsummering av prosjektet

Fra oktober 2015 til desember 2016 arrangerte Jødisk museum Trondheim tilsammen sju møter med detektivgruppa. Detektivene, som i hovedsak har bestått av seks personer tilknyttet Det Mosaiske Trossamfunn i Trondheim, har deltatt i utføringen av oppgaver som har bidratt til å fylle museets kunnskapshull.

Innledningsvis var oppgavene knyttet til detaljfesting av informasjon tilknyttet forretninger og bedrifter drevet av jødiske familier i Trondheim og omegn, samt informasjonsinnhenting om relativt ukjente jødiske familier.

Videre ble arbeidet konsentrert om to andre hovedoppgaver, initiert av detektivene selv. For det første har detektivene bidratt til å skaffe museet nye familiearkiver, som for eksempel det såkalte Isaksen/Fink-arkivet, og å innhente ny informasjon og kunnskap gjennom intervjuer. For det andre har detektivene initiert en kartlegging av fritidsliv i mellom- og etterkrigstida i områdene rundt Trondheim, som Vikhammer, Hundhammeren og Malvik. Dette såkalte "Hytteprosjektet", har gitt detektivene oppgaver knyttet til ekskursions, lokalisering på kart, innsamling av foto og dokumenter, kontakt med områdets lokalbefolkning og ikke minst muligheter til å minnes og diskutere en historie som flere av dem er en del av.

Hva gjelder synliggjøring, ble detektivgruppas arbeid presentert under Jødiske kulturfestival i september 2016, gjennom roll-up-utstillingen, *Den som leter, den finner. Om Jødisk museum Trondheims detektiver*, med tilhørende informasjonsbrosjyre (vedlagt). I løpet av de påfølgende månedene er utstillingen også blitt vist i museets lokaler, parallelt med at den, og detektivenes arbeid, er blitt synliggjort på Facebook.

Redegjøring for bakgrunn og problemstilling

Forprosjektet *-Vi søker detektiver! Om samlingsforvaltning i et medvirkningsperspektiv* er et ledd i Kulturrådets *Museumsprogram for samlingsforvaltning*. Som skrevet i søknaden av 30. april 2015, ble forprosjektet initiert som en del av Jødisk museum Trondheims helhetlige arbeid med samlingsforvaltning og medvirkning: Museet ønsket å bygge videre på og utvikle dets eksisterende arbeid med ordning av samlingen og innhenting av materiale, parallelt med å invitere personer med tilhørighet til det nordenfjelske jødiske miljøet inn i arbeidet. Hva gjelder problemstillingen ønsket museet å utvikle et verktøy som kunne møte et av de mest grunnleggende behovene; nemlig kompletterende informasjon om gjenstander, dokumenter og foto. I tillegg til en styrket struktur på registreringsarbeidet, ble detektivenes medvirkning definert som en forutsetning for at dette verktøyet skulle fungere, noe som har vist seg berikende for både detektivene og museet.

Redegjøring for gjennomføring og metode

Hva gjelder den organisatoriske gjennomføringen av forprosjektet, har museet i store deler av perioden benyttet seg av en ekstern konsulent som prosjektleder, samtidig som museets pedagog og prosjektmedarbeider i samlingsforvaltning har utført det konkrete arbeidet ved museet. Som også nevnt innledningsvis, har detektivgruppa bestått av seks personer, med ett nytt medlem fra høsten 2016, slik at den fra 2017 teller syv medlemmer. Detektivene er mellom 65 og 27 år, i full jobb og utfører detektivoppdragene på fritida. Detektivene har lagt inn om lag 230 timer i frivillig arbeid i løpet av prosjektperioden.

Fra et metodisk hold, har forprosjektet i stor grad handlet om å finne passende arbeidsmetoder parallelt med å løse konkrete detektivoppgaver. Erfaringene har vært følgende:

Å etablere en funksjonell og samarbeidende detektivgruppe: I begynnelsen fant museet det utfordrende å finne arbeidsmåter som fungerte for detektivgruppa som helhet. På den ene siden så museet at detektivene fant stor glede i å møtes og utveksle funn og kunnskap. På den annen side hadde detektivene ulike personligheter og utgangspunkt, noe som til tider skapte en viss forvirring i kommunikasjonen under møtene. Etterhvert fant museet en balanse ved å ha jevnlig kontakt med

detektivene, ha egen oppfølging med hver enkelt, samt å ha fellesmøter. Samtalene på møtene er blitt tatt opp og blir en del av museets samling. Samarbeidet ble også styrket etterhvert som det ble klarere for detektivene hvilken rolle de skulle spille og hva museet trengte dem til. I tillegg forsto også de eldre medlemmene de yngres kunnskapsbehov, noe som tidligere var blitt underkjent og tatt som en selvfølge av førstnevnte.

Hvor starter vi? Fordi museets kunnskapshull var mange og feltet bredt, var det i begynnelsen en utfordring å velge ut temaer og problemstillinger. Bevisst bruk av caser som var direkte relevante for museets øvrige oppgaver, slik beskrevet i søknaden av april 2015, er blitt delvis gjennomført og spesielt én av detektivene har jobbet med problemstillinger med direkte relevans til ovennevnte. Museet fant det likevel riktigere og mer nyttig å gripe tak i og videreføre detektivenes egne initiativ og interesser, og dermed også de temaene som de selv ønsket å jobbe med.

Dette fører oss til den tredje erfaringen knyttet til arbeidsmetode, nemlig det å skape og ivareta engasjement og frivillighet: Fordi detektivene på mange måter representerer en kunnskapsbank knyttet til det nordenfjelske jødiske livet i fortid, nåtid og framtid, er prosjektet prisgitt deres interesse, eierskap og engasjement. Dette ikke bare fordi deres innsats er frivillig, men også fordi museet ønsker å etablere en permanent gruppe, som kan respondere både på «hasteinnsats» og langsiktige mål, og dermed virke bærekraftig for både museet og det jødiske miljøet. Museet mener at forprosjektet har lagt et godt grunnlag for dette.

Hva gjelder detektivarbeidet sett sammenheng med Significance. 2.0, vil dets rammeverk være en del av den videre samlingsforvaltningen, da det vil gjøre museet i stand til å prioritere og å komplettere viktige deler av den eksisterende samlingen, samt sikre at nye donasjoner har høy verdi. Det er ikke kun gjenstanden som er viktig, men også dens opphav, historie og representativitet for et sted/en periode/en gruppe mennesker er en del av vurderingsprosessen. I museets tilfelle skal samlingen være en kilde til kunnskap og forståelse for det jødiske samfunnet i det nordenfjelske området. Detektivene har muliggjort en komplettering av deler av samlingen og i tillegg har de nye tilskuddene donert av gruppas deltagere hatt en høy verdi allerede ved inntak.

Med tanke på mer informasjon om den eksisterende samlingen bør prosjektet rundt fotografier fra Malvikområdet nevnes. Det var viktig å få utforsket og kartlagt dette temaet, da hyttelivet i dette området var en essensiell del av Trondheim-jødernes liv før og etter andre verdenskrig. Detektivene identifiserte personer på bildene og fortalte anekdoter og historier om livet og personene som tilbragte somrene sine der. I tillegg ble det utarbeidet et kart over hyttene. Uten detektivene ville ikke museet klart å samle inn så utfyllende informasjon.

De nye donasjonene som detektivinnsatsen til nå har gitt virker å være en tendens som kommer til å fortsette. Donasjonene, for eksempel i form av familiearkiver, har stor historisk verdi ikke bare med tanke på trøndersk-jødisk historie, men også på et nasjonalt nivå. Detektivene og giverne er selv en uerstattelig kilde til samlingens proveniens generelt, et viktig aspekt ved Significance 2.0.

Oppsummering av resultater fra prosjektet

I søknaden av 30. april 2015 ble flere mål definert. Nedenfor listes disse opp, med «svar» på måloppnåelsen.

Kortsiktige mål:

Utvikle funksjoner og verktøy som etablerer et godt grunnlag for en kontinuerlig «hasteinnsats» i innhenting av informasjon og materiale. Selv om detektivene i flere sammenhenger har valgt temaer og oppgaver selv, viser de stadig større forståelse for og innsikt i museets behov for «hasteinnsats». Overrekkelsen av et stort familiearkiv og initiering av det ovennevnte hytteprosjektet, er begge hendelser som gir og sprer kunnskap om museets behov og interesse for nytt materiale, også utover detektivgruppa. Videre har detektivprosjektet ført til at detektivene forstår at det ikke kun er selve dokumentet, fotografiet eller objektet museet ønsker å ivareta, men hele historien som omgir den aktuelle delen av samlingen. Detektivene har derfor etterhvert utviklet en "helhetlig" tilnærming til informasjonsinnhenting de foretar, noe som har bedret kvaliteten på det innhentede materialet.

Etablere rutiner for skanning og registrering av materialet og opplæring i dette. Etter at museet fikk installert Primus i 2016, er skanning og registrering blitt utført av museets prosjektmedarbeider på

samlingsforvaltning. Fordi detektivene har vist større interesse for informasjonsinnhenting og formidling av egen kunnskap, har museet valgt å ta ansvar for denne måloppnåelsen selv, da det vil være en del av den kontinuerlige samlingsforvaltningen også utenfor detektivprosjektet.

Langsiktige mål:

Utvikle og etablere forprosjektet til en permanent løsning fra og med 2017. Museet ser at detektivgruppas arbeid er relevant og vesentlig, og at det derfor vil bli en del av det permanente og kontinuerlige arbeidet med samlingsforvaltningen. Detektivene har allerede sammen med museet planlagt nye møter og videre arbeidsoppgaver i 2017. Arbeidet vil da ikke lenger bli styrt av en ekstern prosjektleder, men tas inn som en del av museets drift. Detektivene har gjennom arbeidet også involvert og engasjert familie og bekjente utenfor detektivgruppa, og det er opprettet kontakt med flere personer også utenfor Trondheim. Denne kontakten vil bli opprettholdt og videreført i arbeidet framover.

Bidra til å skape og initiere aktiviteter som styrker og viderefører den nordenfjelske, jødiske identiteten. Dette målet er vanskelig å måle, men etter detektivenes motivasjon og engasjement å dømme under møter og gjennom innsats, har deres deltakelse bidratt til å danne et konstruktivt grunnlag for dette. Nedenfor presenteres to sitater fra evalueringen av forprosjektet i desember 2016:

“Da jeg ble spurt så visste jeg ikke hva jeg skulle bidra med, jeg visste ikke om jeg hadde noe å bidra med. I samband med dette så begynte jeg å grave i det jeg hadde hjemme, og det var spennende og det er fantastisk at det nå blir satt i system og tatt vare på. At jeg kanskje har sittet på informasjon som kunne være interessant, det var litt artig å få med. Det er rørende at det har blitt vist så mye oppmerksomhet til mine foreldre.”

“Ja, jeg har fått noe utav det. Jeg trodde ikke jeg kom til å få noe utav det. Jeg trodde jeg bare skulle bidra, men det har jeg fått gjennom de samtalene som har skjedd rundt det bordet her som har gjort at det har vært mye mer interessant enn jeg trodde det skulle være. (...) Det har vist seg at det har vært dyktige folk som har stått bak det, som har vært kreative og kunnskapsrike, og har gjort det innholdsrikt.”

Gjennom aktivitetene bidra til en styrket, bærekraftig politikk på museets forvaltning av denne nasjonale og religiøse minoritetens kultur og historie. Dette målet er også vanskelig å måle, men vi mener at detektivgruppas eksistens og virke er et vesentlig bidrag til dette, jfr. rapportens beskrivelser ovenfor.

Fordeling av prosjektmidler

Prosjektet fikk tildelt midler fra Norsk Kulturråd og Rothschild Foundation (Hanadiv) Europe. Utgiftene på prosjektet har dermed blitt fordelt mellom disse tilskuddene. Tilskuddet var kr 200 000 fra Norsk Kulturråd og kr 191 287 fra Rothschild Foundation. Da Rothschild Foundations beløp ble gitt i pund og ikke norske kroner så varierte disse midlene etter hvert som valutakursen endret seg. I tillegg fikk prosjektet en gaveforsterkning fra KUD på kr 30 728. Til sammen hadde prosjektet tilskudd på kr 422 015. De største utgiftene har gått med på å lønne ekstern konsulent, samt en prosjektmedarbeider som ble ansatt på prosjektet høsten 2016.

Utgiftene er som følger

Ekstern konsulent	kr 158 445
Prosjektmedarbeider	kr 66 749
Møteutgifter	kr 6 825
Reiseutgifter	kr 11 310
Primusetablering og drift	kr 9 325
Design og trykk av roll up-utstilling	kr 26 813
Brosjyre til utstilling	kr 5750
Revisjonshonorar	Kr 4375
Diverse	kr 880
Totalt	kr 290 472

Samlet har prosjektet ved utgangen av 2016 kr 131 543 igjen av tilskuddene fra Rothschild Foundation og Kulturrådet. Noen utgifter er ikke ført i regnskapsåret 2016, og vil påløpe i løpet av det første halvåret av 2017. Dette gjelder blant annet arbeid med utarbeidelse av sluttrapport til Kulturrådet, reiseutgifter i forbindelse med Kulturrådets seminar hvor prosjektmedarbeider holdt

innlegg, samt lønn til prosjektmedarbeider for videre arbeid med prosjektet.

Vedlegg:

- PDF av brosjyren til utstillingen om prosjektet. Utstillingen ble først satt opp under Jødisk kulturfestival i Trondheim september 2017.
- Regnskapsrapport.

Jødisk museum Trondheim takker Kulturrådet for støtten til prosjektet «Vi søker detektiver!».